

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43
Nisan 2016 April 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SAFRANBOLU'DA EVLİLİK ÂDETLERİ MARRIAGE TRADITIONS IN SAFRANBOLU

Ş. Seher EROL ÇALIŞKAN*
Şerife ORAL**

Öz

Türk toplumunda ailenin kurulması ve birlikteliğin sağlanması her zaman önemli olmuştur. Eski Türklerden günümüze kadar aile hep önemlidir ve evlilik adeta bir kutsanma olayıdır. Evlenmek, üremek, çoğalmak, boya boy, soya soy katmak önemlidir. Evlilik; kültürün öznesi olan insan hayatındaki üç önemli geçiş döneminden biri olup, en eğlenceli ve en renkli olanıdır. Toplumda ait olan âdetlerin, inanışların, uygulamaların ve ritüellerin çoğu geçiş dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Bu âdet ve uygulamalar özellikle de kutsal bir gözle bakılan evlilik müessesine geçişte karşımıza çıkar. Toplum, evlilik müessesesine olan sevgi, saygı, değer ve yargılarını yaptıkları eylemlerle ifade eder. Yeni kurulacak olan ailenin birliği, mutluluğu ve beraberliği için uğurlu ve mübarek sayılan her türlü ritüel gerçekleştirilir. Düğünlerde yapılan âdet ve uygulamalarının temelinde din ile birlikte Türk toplumunun bakış açısı ve dünyayı algılama şeklinin yansımaları yer alır. Çalışmamız bu bağlamda kaynak kişiler ile görüşülerek ve yazılı kaynaklarla desteklenerek Safranbolu'da evlilik âdetlerini ortaya koymaktadır. Günümüzde Safranbolu yöresine ait âdetlerin büyük bir bölümü uygulanmıyor olsa da eskiden uygulanan âdetlerin bir bölümü yörenin tepelik köylerinde karşımıza çıkmaktadır. Yörede uygulanan âdetler temelde benzer olmasına rağmen köy ve kasabalarda uygulanma şekli ve zamanı yer yer farklılık gösterebilmektedir. Çalışmamızda bu farklılıklara da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Safranbolu, Toplum, Gelenek, Evlilik, Düğün.

Abstract

Construction of family and meeting togetherness is always an important issue in Turkish society. All time family is important from Old Turkish society to now and marriage is virtually a blessing event. To marry, reproduce, increase, grow line and get old are important. Marriage is one of the most important transition periods in human life which is subject of culture, and the most entertaining and colorful one. Most of the common property traditions, beliefs, customs, practices and rituals cover in the transition periods. These customs and practices face with us especially in the transition to marriage institution which is seen blessed. Society expresses its love, respect, value and judgments by its act to marriage institution. Every ritual which is assumed as auspicious and sacred is realized for unity, happiness and togetherness of family which will be formed newly. Perspective and reflections of world perception style of Turkish society exist in the base of the customs and practices which are done in the wedding together with religion. In this context, this notice put forward marriage customs in Safranbolu by meeting reference people and supporting with written resources. In today, even most of the customs which are belonging to Safranbolu region are not applied, some parts of the old customs face with us in hill villages of region. Even though customs which are applied in region are similar in base, implementation style and time in villages and towns can show the differentiations from place to place. In this notice, these differences are touched.

Keywords: Safranbolu, Society, Tradition, Marriage, Wedding.

GİRİŞ

Safranbolu Batı Karadeniz'in iç kesiminde yer alan illerinden Karabük'ün beş ilçesinden biridir. Karabük; kuzeyde Bartın, kuzeydoğu ve doğuda Kastamonu, güneydoğuda Çankırı, güneybatıda Bolu, batıda Zonguldak illeriyle komşudur. Ankara'ya 230 km, İstanbul'a 400 km uzaklıktadır. Karabük'te kısmen Karadeniz ikliminin özellikleri görülmektedir. Yalnız Karabük, kıyıda içeride kaldığı için, Karadeniz'in nemli havasından yeterince yararlanamamakta, karasal iklimin özellikleri daha ağır basmaktadır. Safranbolu, Karabük şehir merkezine 8 km uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 1013 km² olup büyük bölümü ormandır. Safranbolu'ya bağlı 55 adet köy vardır. (Acar, 2011: 12)

Safranbolu somut ve soyut kültür birikimi açısından oldukça zengin bir folklorla sahiptir. İçinde barındırdığı tarihi eserleri, hala yaşayan eski evleri, camileri, çeşmeleri, yolları ile açık hava müzesi niteliğindedir. İlçe, sahip olduğu zengin kültürel miras ve bu mirası korumadaki başarısıyla Türkiye'de ve dünyada üne kavuşmuş, bunun sonucu olarak da 1994 yılında UNESCO tarafından "Dünya Miras Listesine" girmiştir.¹

*Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, serol@bartin.edu.tr

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, karabuksssafranbolu@hotmail.com

¹ Ö. Ergin, H. Akçın, S. Karakış, H. Şahin (2005). *Geleneksel Safranbolu Mimarisinin Kayıt Altına Alınmasına Yönelik CBS Uygulaması: Safranbis*, Ankara: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 28 Mart - 1 Nisan 2005.

Safranbolu'nun tarihi ve kültürel birikiminin yanında toplumsal yapıda halkın oluşturduğu, yaşadığı ve yaşattığı folkloru fark etmemek mümkün değildir. Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun yaşamının bütününe kapsayan ve temelinde o halkı oluşturan insanların ortak ve yaygın davranış kalıplarını, yaşama biçimini, belirli olaylar ve durumlar karşısındaki tavrını, çevresini ve dünyayı algılayışını açıklamada; geleneksel ve törensel yaşamı düzenleyen, zenginleştiren, renklendiren bir beceriyi, beğeniyi, yaratmayı, kurumu, töreyi, kurumlaşmayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmişe, bir ucuyla da zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, âdetler zincirini saptamada; bu zincirin engelleyici veya destekleyici halkalarını tek tek belirlemede; halk kültürünün atardamarlarını yakalayarak bunlardan özgün ve çağdaş yaratmalar çıkarmada folklorun rolü ve önemi birinci sırada yer alır. (Acar, 2011: 18)

İnsanoğlu içinde yaşadığı toplumun kültürüne ait bir yaşam sürdürür ve yaşamı boyunca geçirdiği çeşitli aşamalar vardır. Bunlardan evlilik ve düğün merasimi insan hayatının ikinci aşaması olup, onun için belki de en heyecanlı geçiş dönemidir. Bu geçiş dönemi yaşanırken, insanın içinde yaşadığı topluma ait pek çok kültür ögesi yani âdet, inanış, uygulama ve ritüeller gün ışığına çıkar. Geleneklerin, âdet, örf, uygulama ve ritüellerin en çeşitli olduğu merasimler düğünlerdir. Bu bağlamda düğünlerde toplumun folkloruna ait karakteristik uygulamalar, çeşitli gelenek, görenek ve âdetler fazlaca yer alır.

Düğünler sadece bir tabiat güdüsüyle belli bir amaca, yani kadın ve erkeğin cinsi duygularla birleşmesinden ibaret karşılıklı menfaatlere yönelik bir kuruluş olmayıp, düğün rit'leri de, rastgele birtakım şekle ait gösterilerden ibaret değil, büyük ölçüde, dini inanışlara bağlı anlam ve önem taşıyan hareketlerdir. Önemli olarak da soyun sopun üremesi ve devamı gibi kutsal bir amaca bağlıdır. Güveyin gerdeğe gönderildiği sırada, sırtına yumrukla vurulması, gelinin hafifçe yanağına vurarak, şakacıktan dövülmesi, geline ve güveye tuzlu suya batırılmış ekmek ve mutlaka tatlı (baklava) yedirilmesi, gerdek evinin önünde bir süre davul çalınması, silah atılması gibi hareketleri hayatlarının en heyecanlı devresini yaşayan evlilerin, tutuldukları heyecan dalgasını yatıştırmada ve birbirlerine alışma fırsatı vermede etkili olacağı düşüncesine bağlamak mümkündür. (Ataman, 1992: 10)

Düğünler söz konusu kültürün içinde önemli bir paya sahiptir. Toplumun kültürüne ilişkin durumların ortaya çıktığı bir zemindir ve toplumun sosyal çerçevesini çizer. Evlilik âdetleri ve uygulamaları halkın içinden, halk kültüründen beslenerek meydana gelen unsurlarla bezeli, en eğlenceli ve en renkli folklor ürünüdür. Pek çok toplum için düğün merasimleri özel ve anlamlıdır. Düğünler toplumsal birlikteliğe, insanların kaynaşmasına, yardımlaşmasına ve kültürün yaşatılmasına da vesile olurlar.

SAFRANBOLU EVLİLİK ÂDETLERİ

Güz gelip de tarla, bağ bostan talanıp ürünler kotarılarak yüklere, ambarlara, buharılara konulduktan; dut kurusu, taovut, keş, guru çörek, tarhana, bulgur kurutulup torbalandıktan sonra, yayım da kesilip kıyma da sahanlandı mı:

-Eeeee! Gaari iş düğüne galdidemektü... Evlee şenlenecek, koöylee şenlenecek. (Ataman, 1994: 77)

Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Safranbolu'da da düğünler "harman yerden kalktıktan"² sonra yapılırdı. İş, güç, telaş bitmiş, yiyecekler hazır edilmiş, sıra düğün-dernek işlerine gelmiştir. Düğün zahmetli ve masraflı bir mevzu olduğundan Safranbolu halkı yiyeceği ve parasının en bol olduğu güz dönemi düğün yapar.

Safranbolu'da evlilik çağına gelmiş kız ve erkeklerde aranan çeşitli vasıflar vardır. Bu vasıflara sahip olmayan gençlerin sağlam temellere dayalı bir yuva kuramayacaklarına inanırlar.

Gelin olacak kızda şu vasıflar aranır:

1. Her şeyin üstünde iffet.
2. Dik kafalı ve inatçı olmamak.
3. Çemkürgen, eydişken, sırtarıcı ve çeçeron olmamak.
4. Hamarat olmak.
5. Laf taşımamak, dedikoduculuk yapmamak.
6. Kayınbabasına ve özellikle de kaynanasına aşırı saygılı olmak

Evlendirilecek erkekte aranılan vasıflar da şunlardır:

1. Kaba-saba, lafın nereye varacağını bilmeyenlerden olmayacak.
2. Baba malına güvenmeyecek. Belli bir işi, kazancı olacak. Babası ölmüş ise baba mirasından tek bir çöp bile satmamış olacak.
3. Kumar oynamayacak, sarhoşluk etmeyecek.
4. Evinin yolunu bilecek.
5. Ağır başlı, kâmil, ahlaklı, merhametli, cesur, yardımsever, yürek bütünlüğüne sahip, memleketini ve insanlarını sevecek. (Ataman, 1992: 3-6)

² Mahsulün toplanma zamanı Eylül 15-20.

Safranbolu evlilik âdet ve törelerinde yer alan bazı hükümlerde mevcuttur. Öncelikle evlenecek olan kişiler kendinden büyük kardeşlerinin evlenmesini beklemek zorundadır. Ancak büyük kardeş razı olur ve sırasını verirse küçük kardeş evlenebilir. Nişanlı ve sözlü gençler birbirleriyle evlenmeden önce kesinlikle görüşemezler. Her iki genç de birbirlerinin olduğu yerden uzaklaşır, birbirlerinden kaçır. Eğer kaçmazlarsa bu durum ayıplanır. Safranbolu yöresinde erkek evlendiği kadını hiçbir suretle terk edemez ve üstüne kuma getiremez. İkinci evlilikler ancak eşlerin ölümü halinde yapılabilir. Eşi vefat eden kadınlar ise ölen eşlerinin erkek kardeşleriyle evlendirilir. Böylece ailenin namusunun dışarıya gitmediği düşünülür. Bütün bu kurallar bugün geçerliliğini kaybetmiş olup, günümüzde sadece evlenmek isteyen küçük kardeşin sıra beklemesi veya büyük kardeşten sırasını istemesi yaşamaktadır. (K.Ş. 1-2-3-4-5-6).

Safranbolu düğünleri kasaba ve köy düğünleri olmak üzere iki farklı şekilde incelenebilir. Ancak ikisi arasında fazlaca bir fark yoktur. Safranbolu kasaba ve köy düğünlerinde uygulanan âdetleri, meydana gelme aşamalarıyla birlikte ele alacağız.

1. Evlenme İsteğinin Açığa Çıkması

Safranbolu'da, evlenmemiş bekâr erkeklere "ergen" denir. (Ataman, 1994: 88) Safranbolu kasabalarında erkeğe evlenmek isteyip istemediği sorulmaz, askerden gelir gelmez evlendirilirdi. Eski Safranbolu köy yaşantısında erkekler askere gitmeden küçük yaşta da evlendirilirdi. İlkokul beşi bitiren erkekler ekseriyetle kendilerinden dört beş yaş büyük kızlarla evlendirilmiştir. Bunun sebebi ise, köylerde yapılacak işlerin çok olması ve alınacak gelinin bağda, bahçede çalıştırılacak olmasıdır. Genç kızlar ise 20 yaşına gelmeden evlendirilirdi. 20 yaşını geçen evlenmemiş kızlara "evde kalmış", "küflü" ibareleri yakıştırılırdı. (K.Ş. 5-6).

Safranbolu köy ve kasabalarında evlenmek isteyen ergen oğlan babası ile bu konuyu konuşamaz ve babasının ayakkabılarını ters çevirirdi. Baba evden çıkarken ayakkabıları ters görünce durumu anlar ama hiç oralı olmaz, anlamamış gibi yapardı. Ergen oğlan bu defa babasının ayakkabılarını ters çevirerek yere çivilerdi. Bunu üzerine genelde babalar "oğlan hak etmiş evlenmeyi" diyerek hanımına "uygun kız bak" derdi. (K.Ş. 1-6)

Genç delikanlının evlenme isteğini kimi zaman babaları görmezden gelir ve genç delikanlı evlenme isteğini mani ile anasına duyururdu:

Hey hızara hızara
Dalda kiraz kızıra
Ana benim çağım geldi
Durma bana kız ara (Ataman, 1992: 7)

Oğlunun yemeden içmeden kesilmesi ve hasta olmasından korkan anne, evin beybabasını-pedersahını³ ikna ederek münasip bir kız bulma telaşına düşerdi.

Eski Safranbolu yaşamında özellikle kasabalarda çok belirgin bir kaç-göç kültürü vardı. Bu kültürün toplum yaşayışına ne denli sirayet ettiği, Safranbolu evlerinin mimarisinden kolaylıkla anlaşılabilir. Bu doğrultuda kasabada erkeklerin kız görüp beğenmeleri ve istemeleri pek olası bir durum değildi. Ancak Safranbolu köylerinde kaç-göç kültürü kasabadaki kadar hâkim değildi. Kızlar çeşmeye suya gider, çamaşırhaneye çamaşır yıkamaya gider, harman vakti harmana giderlerdi. Bu gibi yerlerde erkekler kızları görür ve beğenir, sonra da ailelerine söylerdi. Dolayısıyla kasabaya oranla köylerde evlenme istediğini ifade edebilme daha özgürce yapılmaktaydı. Ayrıca Safranbolu köylerinde evlenmek isteyen erkekler evin dış kapısını kilitler veya kapının kilidini bozarlardı. (K.Ş. 1)

Safranbolu'da kızlar evlenme isteklerini, "Allah canımı alsan dakurtulsam" diye ifade ederler ve evin kapılarını çarparlar. Bunu sadece annelerinin yanında yapabilirler, babalarına karşı asla yapamazlar. (K.Ş. 1-2-6). Ayrıca kızlar sofraya fazla kaşık getirerek ve güğümleri birbirine bağlayarak evlenme isteklerini belli ederler. (Akman, 2004: 51)

Safranbolu köylerinde evlenmek isteyen kızlar mani de söylerlerdi:

Yolda giden oğlan
Kendisi güzel oğlan
Ben sana âşık oldum
Arkana dön de bak oğlan (K.Ş. 5)
Giden dayı beri bak
Kulağına deri dak
Ben sana âşık oldum
Sen bana bak (K.Ş. 5)

³ Safranbolu'da evin erkek büyüğüne karşı kullanılan ifadedir.

2. Ergen Oğlan Analarının Kız Arama ve Beğenme Faaliyetleri

Evlenme çağına gelen oğlan annesi, kız bulma telaşına düşer. Oğlan annesi öncelikle kızda yukarıda sıraladığımız vasıfların bulunmasını ister.

Oğlan annesi işi gücü bırakır, uygun gelin adayı için düğün düğün, hamam hamam gezmeye başlar. Düğünlerde oğlan anaları şık giyinip, takılarını takarlar ve kızlara güzel görünmeye çalışırlar. Kızlar "mızımız oyunu"⁴ ile kendilerini oğlan analarına gösterirler. Oğlan anaları bu gecede bir kıza göz koyarlar. Daha sonra göz koydukları kıza hamamda görmeye çalışırlar. Burada amaç, kızın sağlığından ve güzelliğinden emin olmaktır. (K.Ş. 1-2) Ayrıca oğlan anneleri güvendikleri bir kimsenin tavsiyesiyle de kız bakmaya gidebilirler. (K.Ş.5)

Oğlan annesi yaptığı araştırmalar sonucunda beğendiği kıza hamamda bulur, süzer ve bazı testler uygular. Kaynana gözüne kestirdiği kıza "bana bi kese atıvesenegızım" der ve yavaş konuşarak kızın kulağı duyuyor mu diye kontrol eder. Bu sırada kızın vücudunda bir anormallik var mı diye de kontrol eder. Daha sonra kaynana yanında bulunan bir iğneyi yere atarak "a gızım iğnem düştü, şunu bi bulıvesene" der. Bu sayede kızın gözünün sağlam olup olmadığını kontrol eder. Ayrıca hamamda gelin adayına çimdik atıp, kurnasındaki suyu alıp kızdırmaya çalışarak gösterdiği tepkiler de ölçülür. Kaynana kıza beğendiye, gelin adayının haberi olmadan gelin adayının arkadaşlarından birini ayarlayarak bir gece gelin adayıyla uyumasını sağlar. Buradaki amaç gelin adayının horlayıp horlamadığını, ağzının kokup kokmadığını öğrenmektir. Görücüler kız evine habersiz giderler ve giderken beyaz çorap giyerler. Kız evinden çıkan görücüler çoraplarının altına bakarak kızın temiz olup olmadığını daire kanaat getirirler. Yine görücülerden biri yalandan karnının ağrıdığını söyleyerek hamur artığı ister. Eğer hamur artığı getirirse kızın pis olduğunu düşünürler. Çünkü ekme yapıldıktan sonra "ekmek teknesi"⁵ muhakkak temiz bırakılmalıdır. Kahveyi getiren gelin adayının kahveleri verdikten sonra elleri önünde bağlı beklemesi ve boş kahve fincanlarını topladıktan sonra odadan arkasını dönmeden çıkması kızın beğenilmesinde en büyük etkidir. (Acar, 2007: 22-23)

3. Kız İsteme

Kız istemeye uğurlu günler sayılan; pazartesi, çarşamba ve perşembe akşamları gidilirdi. Haftanın diğer günleri uğurlu sayılmazdı. Kızı isteyen damadın babasına "dünür", annesine de "dünürşü" denir. (K.Ş. 6)

Safranbolu kasabalarında, oğlan anneleri göz koydukları kızın evine küçük bir alayla gider. Kız beğenilse de o an istemek âdet değildir. Kızın beğenildiği haberini alan oğlan babası, çarşıda kızın babası ya da amcasından kıza ister. (Ataman, 1994: 89)

Köylerde ise kız isteme dört aşamadan oluşur. Önce tavsiye edilen, methedilen kızın evine aracı gönderilir. Aracı meseleden bahseder ve kız evi görücülerini buyur ederse oğlan tarafı kız evine gider. İkinci aşamada; dünürşü, aracı, damat adayının teyze veya halası ile kız evine giderler. İlk gidişte el yapımı olan un helvası, bir "dürğü"⁶ yufka ya da bişi denilen saç ekmeği üzerine sürülmüş yağlı ekme ve helva ile kız evine gidilir. Kız tarafı kızını vermeyecekse, getirilen helva ve ekmeği 4-5 gün içinde geri iade ederler. İlk gidişte kız istenmez ama niyet belli edilir. Kahveleri kız ikram eder. Eğer kahveler şekerli ise kız tarafı olumludur, kahveler şekersizse olumsuz demektir. Görücüler kıza beğenirse "bizim ayağımız alıştı bir daha gelmek husım olmak isteriz" derler. Evlenecek kız ve erkek evvelce birbirini görmezler, ailelerin isteğiyle evlilik olur. İkinci gidişte ise damat adayının anne, baba, hala veya teyzesi, amca ya da dayı, eniştesi ile kız evine gidilir. Kız evine kesme ve toz şeker, lokum şekeri, çay, ekme getirilir. Kız evi önce yemek, ardından çay ve en son kahve ikram eder. Görücüler tam kalkacakları zaman, "biz buraya niye geldik hiç sormuyorsunuz" derler ve kıza babasından oğlanın babası ister. Kız babası, "bir vuruştta çam devrilmez güle güle yine buyurun" diyerek kız evi naz evi âdetini yerine getirir. Üçüncü gidişte ise genellikle kızın sözü alınır, söz kesilmiş olur. Kız babaları oğlanı kızlarına layık bulmadığı ve kızını vermeyeceği zaman "benim satılık kızım yok" der ve görücülerini gönderir. (K.Ş.1-3-5)

1937 yılında Karabük'te kurulan Demir-Çelik fabrikası şehrin sosyal hayatını büyük ölçüde etkilemiş ve kız isteme merasimlerinde bile önemli bir konu olmuştur. Fabrikanın sağlamış olduğu iş garantisi ile Safranbolu halkı daha ziyade fabrikada çalışan damat namzetlerine kızlarını vermeyi tercih etmişlerdir.

Safranbolu'da yeni yuva kuracak olan bireyler ailelerin istediği kişi ile evlenirler. Safranbolu halkının çocukları genelde bu duruma rıza gösterir. Safranbolu halkı kız çocuklarının mazlum, sessiz ve itaatkâr olmasıyla geçmişten günümüze kadar hep öğünmüştür. Hatta bu öğünmeye örnek olarak "Safranbolu kızının ağzını kaşık, eteğini yel açar" ifadesi sıkça kullanılır. Safranbolu'da kız kaçırma, ırza kast vakaları geçmişten bu

⁴ İki kadının karşılıklı kollarını aşağı yukarı oynattığı oyundur. Müziğin ritmi düşüktür, vücut oynatılmaz. Mızımız oyunu kılık, kıyafet gösterisi mahiyetindedir. Aynı zamanda yıllar öncesinde defilelerin düğünlerde de yapıldığının bir göstergesidir.

⁵ Hamur yoğurulan yayvan ve uzunca tahta kap.

⁶ 5-6 adet kadar yufka ekmeğine denir.

yana yok denecek kadar az görülmüştür. Ancak istemediği bir evliliği yaparak mutsuz olan bir gelinin ağzından ironik ve üzücü türkü örneği mevcuttur. Bu türkü örneği aynı zamanda düğünlerde sıkça söylenip, oynanmıştır:

*Gocadama yatak serdim gül gibi
Atladı da geçiverdi kör gibi
Zabah kalktım eşeyvermiş göl gibi
Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin* (Ataman, 1994: 87)

4. Söz

Köy düğünlerinde kız evine üçüncü kez gidildiğinde söz kesilir. Erkek tarafı ve kız tarafı o esnada kız evinde bulunur. Erkek tarafı kıza kaşlı altın yüzük, iç çamaşırı, terlik, örtme(beyaz başörtüsü); küp şeker, çay, ekmek, mısır unundan helva getirir. Kız tarafı yemek, çay ve kahve ikram eder. Yapılacak olan sözün hayırlara vesile olması için önce dua edilir. Yüzükler takılır ve şeker şerbeti içilerek kızsözünü kesilmiş olur. Şerbet içilirken ihtiyar heyetinden biri kadın diğeri erkek iki kişi her iki tarafın yapacağı düğün harcamalarını not eder, harcamalar konusunda iki taraf anlaşmazlığa düşerse orta yolu bulmaya çalışırlar. Başlıca düğün harcamaları başlık parası, takı, süt parasıdır. Sözden sonraki gün kız tarafı iki üç sofraya kurarak tanıdıklara yemek verir. (K.Ş. 1-5) "Safranbolu'da başlık parası yoktur" (Acar, 2007: 26) ifadesinin yer aldığı yazılı kaynaklar olsa da kaynak şahıslarımızdan Hanım Acar 1968 yılında Safranbolu'nun Toprakcuma köyünde evlenirken babasının kendisi için 6 bin lira başlık parası aldığını beyan etmiştir. Bir diğer kaynak şahsımız Emine Oral ise 1986 yılında Safranbolu'nun Toprakcuma köyüne gelin geldiğinde kendisi için başlık parası alınmadığını beyan etmiştir. (K.Ş.2-5) Öyle görünmektedir ki geçmişte başlık parası alma mevzusu aileden aileye farklılık göstermiştir.

5. Nişan

Kız tarafı nişan takılmasını istediği zaman erkek tarafı kız evine gelir ve nişan takılır. Kız için, kalın 22 ayar 4-5 kadar bilezik, gümüşten üstü süslemeli enli bilezik(enteşe), tam cumhuriyet altını, reşad altın, yüzük, küpe, kolye; iç çamaşırı, bir kat elbise, terlik, beyaz pabuç, Safranbolu oyası beyaz örtme, gelinlik olarak gipür dantelden boncuk işlemeli kısa renkli elbise terzide diktirilir. (K.Ş. 1-5)

Nişan yüzüğünü takacak olan kişi tek evlilik yapmış olmalıdır ve yüzükleri takmadan önce abdest alması gereklidir. Nişan töreninde oğlan evinden gelen hediyeler bir kumaş üzerine yere serilir. Gelin adayı bu kumaşın üzerinden geçerek kayınvalidesinin önünde durur ve elini öper. İki taraf da uygun buldukları tarihte düğünü kararlaştırır. (Akman, 2004: 53)

Safranbolu erkeğinin sözlendiği ya da nişanlandığı kız köyde olan düğünlere getirilir ve orta yerde "mızımız" oyunu oynatılır. Sözlü ya da nişanlı kızın kaynanası, kız oynarken kafasının üzerine elbiselik kumaş bırakır ve gider. Kaynana bu şekilde çevredekilere "bu kız benim" mesajını vermiş olur. Safranbolu geleneklerinde sözlü ya da nişanlı kız evden çıkmaz, tabiri caizse, çeşmeye suya bile gitmez. (K.Ş. 2-5)

6. Düğün Masrafları ve Harcamaları

Safranbolu düğünlerinde özellikle erkek tarafının fazlaca harcama yaptığı görülür. Günümüzdeki gibi gelin ve damada ayrı bir ev açılmaz. Gelin damadın ailesi ve ebeveynleri ile birlikte aynı evde yaşar. Evde her gelinin sadece bir odası vardır. Bütün aile bireyleri Safranbolu evlerindeki avluda toplanırlar. Dolayısıyla yeni ev ve eşya alma derdi olmasa da başlık parası, süt parası, takı parası, çalgı-cengi parası, kumaşçılara ve terzilere verilen paralar o günlerin şartları içinde oldukça zorlayıcıdır. Düğün şenlikleri başlamadan en az on beş gün önce resmi ve dini nikâh kıyılır.

Düğün harcamalarının özellikle köylerde sebep olduğu en acı gerçek genellikle şöyledir: *Evleneceye kadar hayatın pembe hayalleri içinde yaşayan delikanlı, evlendikten sonra evliliğin bütün yükünü yüklenmiş olur ve düğün borçlarını ödemek için azami üç dört ay içinde köyden çıkmak, düğün borçlarını ödemek zorundadır. Evliliğin daha ilk aylarında köyünden İstanbul'a giden bir kabileye katılır, İstanbul'a gelir ve bir fırında çıraklık yapmaya başlar. Üç-beş yıl boyunca fırında çıraklık, pişiricilik gibi işlerde çalışarak borcu ödemeye çalışır. İki ay içinde bırakıp geldiği karısı ise köyde anasının ve babasının kölesi durumundadır. Gelin evde görünce, kaynana, kayınpederin emri altındadır ve adeta esir durumundadır. Bağda, bahçede her işe koşturur ve gelin asla kayınpederi ile konuşmaya mezun değildir. Gelin kayınpeder ve kaynanasıyla sofraya oturup yemek yiyemez ancak onlar yedikten sonra oturup yiyebilir.* (Beşe, 1938: 106-107)

Safranbolu'dan düğün borçlarını ödemek için İstanbul'a çalışmaya gelen yeni evli erkekler, fırınlarda yatacak yer olduğundan dolayı kalacak yere para vermemek için fırıncılık işine girerler. Bu yüzden İstanbul'da fırıncılık yapanların çoğu Karabüklüdür. Bu sosyal tablonun oluşmasının perde arkasında düğün borçları yatmaktadır.

Düğün masraflarına yeniden dönecek olursak onları şöyle özetleyebiliriz:

Başlık parası; günümüzde kendiliğinden kalkmış olsa da otuz yıl öncesine kadar bariz bir şekilde uygulanan bir âdetti. Ailenin durumuna göre; bir miktar para, bağ, bahçe, ev, bir çift öküz başlık parası

olabilirdi. Güvey alayı gelini evden çıkardığı sırada başlık parasını kızın babasına oğlanın babası teslim ederdi veya "falan yeri, tarlayı, bahçeyi verdim gitti" derdi.(K.Ş. 1)

Süt parası; gelinin annesine verilen bir miktar para ya da takıdır. Bunun değeri günümüze kıyasla bin Türk lirası civarındadır. Günümüzde de uygulanır. Maddi bir amaç güdülerek istenen bir meblağ değildir sadece âdet olduğu için süt parası istenir. (K.Ş. 2)

Takılar; ön zinciri, koltuk zinciri, entese, bele bağlanan kuşağa toka (altından) (Ataman, 1994: 91), beşi bir yerde, altın bilezik, küpe, kolye... (K.Ş. 5)

Düğün harcamaları belli olduktan sonra düğün tarihi belirlenir. Söz ya da nişandan sonra kız tarafı damada ve damadın ailesindeki bireylere bohça hazırlar ve gönderir. Bohçada bulunanlar iç çamaşırı, çorap, mendil türünden eşyalardır. Ayrıca iki tepsi baklava yapar ve damat evine gönderir. Damat evinden o tepsilere kesinlikle içi boş dönmez. Tepsinin içinde kız için kıyafetler ya da bir bilezik veyahut beşi bir arada altın konulur.(K.Ş. 1)

7. Düğün Hazırlıkları

Safranbolu kasaba ve köy düğünleri önceleri bir hafta kadar sürerdi. Pazartesi günü düğün başlar, cuma gününe yani "semet"⁷gününe kadar sürerdi. Düğüne bir hafta kala, düğün erzakı alınır, düğüne gelecek olan saz takımı ve türkücüler tutulur, gelinin elbiseleri, basma ve kumaşları alınır. Kumaşlar terzilerde diktirilmeye başlanır, iskarpinler alınır. Gelinin ihtiyaçları için yapılan bu alışverişe "urba kesme" denirdi. (K.Ş. 1)

Safranbolu'da insanları düğüne davet etmeye "okuma", düğüne davet eden kişiye de "okuyucu" denir. Bu kişi ağız iyi laf yapan ve çevre ile ilişkisi iyi olan kimselerden seçilir.Okuyucuya liste verilir ve okuyucu listedeki kişilerin evlerine giderek onları düğüne davet eder. (Acar, 2007: 27) Davet edilirken helva ya da seker de dağıtılır.(Akman, 2004: 53)

Düğüne üç gün kala köy kadınları çeşme yada camilerin hemen yanında yapılmış olan çamaşırhanelere toplanır. Dere ve çay kenarlarından topladıkları killeri ile sabunlarını getirerek gelin evine ait eşyaların yıkanmasına yardım ederler. Gelinin bohça ve çeyizlerinin toplanıp hazırlanmasına da yardımcı olurlar (K.Ş. 1) Köylerde erkekler ise cuma günü taş dibeklerde düğün için gerekli olan buğday ve keşkekleri öğütürler. Elbirliği ile düğün sahibine yardım edilir. (Beşe, 1938: 106)

8. Safranbolu Düğünlerinde Sağdıç Seçimi ve Sağdıç'ın İşlevi

Safranbolu köy ve kasaba düğünlerinde gelin de damat da kendi sağdıçlarını kendileri seçerler. Gelin kendi yakın arkadaşını sağdıç yapar, damat ise kendi yakın akrabalarından sağdıç seçer. Damadın sağdıçının gözü açık ve pek olması gereklidir. Damadın arkadaşları tarafından bahşış koparılmak için girişilen her türlü organize işlerden damadı korumaya çalışır. Damadın dayak yemesine engel olur. Damadın ayakkabısının saklanmasına, kaçırılmasına ve aç kalmasına engel olan yine sağdıçtır.Damat eğer aklından eksikse sağdıç, yaşlı kimselerden seçilir. Gelin evinden, damadın sağdıçına mendil, çorap gibi hediyeler verilir. (K.Ş. 1-6)

Gelinin sağdıçının işlevleri ise; düğün günleri eve gelen konuklara yer gösterir, konuklarla tek tek ilgilenir ve düğüne gelen herkesle oyun oynar. Safranbolu düğünlerinin ikinci günü olan salı günü "sağdıç gecesi" olarak da bilinir. Bu gece türkücü kadınlar sağdıca ve kaynanaya "helosa"⁸ yaparlar, bahşış almadan bırakmazlar. Daha sonra ise, sağdıçın başında bir tepsinin içinde yanan mumlar çevrilir ve eğlence başlar. (Ataman, 1994: 92)Bu uygulama Türk kültür tarihinde etkili olan ateş kültürünün bir yansıması olarak düşünülebilir.

9. Safranbolu Düğünlerinde Giyilenler ve Kadınların Takıları-Süslenmeleri

Safranbolu kasaba düğünlerinde kadınlar giydikleri kıyafetler ile statülerini gösterirler. Erkek tarafının hısımları ve zengin bir aileden düğüne gelen kadınların giydikleri kıyafetler şöyledir: tefebaş⁹, cin ipeği¹⁰,şetari¹¹sırmalı kadife kaplama giyerler. Takıları ise;ön zincir¹², koltuk zincir¹³, beşibirlik, entese¹⁴, yüzük, küpe, gümüş paralarla süslenmiş fes şeklindedir.Safranbolu kadınlarında süslenme daha ziyade takı ve giyim ağırlıklıydı, makyaj unsuru pek göze çarpmamakla birlikte kaşlar ve gözler kalemle boyanırdı. (K.Ş. 5)

⁷ Bir hafta süren düğünde cuma günü

⁸ Türkü söyleyen kadınlardan iki tanesi ellerini birleştirir, önce sağdıç sonra kaynanayı sıra ile kollarına oturtarak havada hoplatırlar ve bahşış alana kadar bırakmazlar.

⁹Tefebaş; belinde kuşağı olan uzun, kadife, nakışlı, sırmalı elbise. Kasabalarda gelin olan kız, kına gecesi giyer. (K.Ş. 5)

¹⁰ Cin İpeği (Hürriyet Yünlüsü); ince bir kumaştır, üzerinde gül desenleri vardır. (K.Ş. 5)

¹¹Şetari; boydan yollu elbise, ipek kumaştan elbisedir. Köylerde giyilir. (K.Ş. 5)

¹² Ön zincir; 200 mahmudiye altının takılı olduğu altın zincir, göğsü kaplar. (Ataman, 1994: 91)

¹³ Koltuk zincir; altın dizilmiş zincirler boyundan ve koltuk altında geçirilerek takılır. (Ataman, 1994: 91)

¹⁴Entese; gümüşten süslü ve enli bilezik. (K.Ş. 5)

Köy kadınlarının düğünlerdeki giyimleri sadedir. Cin ipeklisi üstüne yelek ve alacalı bir şalvar giyerler. Köy kadınlarının takıları ise gümüştenidir. Fesin üstü gümüş paralarla süslüdür ve onun da üstüne başörtüsü takarlar. (K.Ş. 5) Köylerde gelin olacak kız, kına gecesinde özel bir elbise giymez. Temiz ve güzel bir elbise olması yeterlidir. (K.Ş. 4)

10. Safranbolu Düğünlerinde Yapılan Yiyecekler

Keşkek, kuşbaşı et, bamya, pilav, salata, köyde kuru börek, su böreği, yaprak sarma, komposto, hoşaf, zerde, kebab vb. gibi yemekler yapılır ve düğün boyunca gelen misafirlere ikram edilir. (K.Ş. 5)

11. Safranbolu Kasaba Düğünlerinde Birinci Gün ve Diğer Günler

Safranbolu'da kasaba düğünleri Eflâni(Pazartesi) günü başlar, Cuma gününe kadar devam ederdi. Pazartesi günü düğün hem kız evinde hem oğlan evinde kurulur. Sabah erkenden kadınlar ellerinde bir tepsi börek ile erkek evine doluşurlar. Erkek evinde önce erkeklere yemek verilir, sonra kadınlar yemek yer. Düğün başlar başlamaz erkek evi kız evine alınması kararlaştırılan mücevherleri bir sandığa koyar ve gönderir, buna da "*düğün sepeti*" denir. Sepet önce erkek evinde açılır ve gelen konuklara gösterilir, sonrada kız evinde sepet açılır. Hususi olarak tutulmuş ya da hatıra için gelmiş bir kadın türküler söyler. Evin ortasında oyun oynanacak alan açılır. Ortada oynanan bu oyuna "*mızımız*" oyunu denir. İki kadın karşılıklı oynar, vücutlarında hiç hareket yoktur sadece kollarını aşağı yukarı oynatırlar. Bu oyuna "*düz oyun*" da derler. Kadınlar içinde herkesi oyuna kaldırmayı kendine iş edinen biri muhakkak bulunur. Bu kişi yaşlı genç ayırmadan kadınları oyuna kaldırır. Bu kadına "*oyun çekici kadın*" denir. (K.Ş. 6)

Düğünlerde kadınların tef çalarak söyledikleri türkülerden bazıları şöyledir:

Develi

Yerden yüksek atamadım yorganı amman
Üşüdükçe çek başına yorganı amman
Develisin develisin sordum aslen nereli
Kocan evde yokken nerden buldun şibeği (K.Ş. 5)

Gazel

Bahçe bozuk değilmi ciğer ezik değil mi
Sen orada ben burada bize yazık değil mi
Oy bahçenize ben giremedim yavrum oy oy
Gazelden oy oy gazelden oy
Hele hele yürü fistanın sürü
Şimdi buradan geçti Konyalının biri
Bağa girdim üzümüne çubuk girdi gözümüne
Çubuk seni keserim yar göründü gözümüne (K.Ş. 5)

Mendilim

Mendilim turalıdır
Sevdiğim buralıdır
Geçme kapımın önünden
Yüreğim yaralıdır
O yana dönder sar beni
Bu yana da dönder sar beni
Yar yanımda olmazsa
Olurum vallah deli (K.Ş. 5)

Çiftetelli

Çiftede telli mesnedi belli
Bir yar sevdim oda terelelli
Aaahaaahölüyom ben
İç donu göynekyanyom ben
Yaliiiialiyalialiil lam
Ah yalialillimyalillimyalillim
Aygınım ben baygınım çiftetelliye
Aygınım ben baygınım ben ince belliye
Şemsiyesi elinde altın saat belinde
Beş para yok cebinde saltanatı yerde
Aaahaaahölüyom ben
İç donu göynekyanyom ben (Acar, 2007: 40)

Erkek tarafının düğün eğlencelerinde söylediği türkülerden bazıları ise şöyledir:

Aç Kapı Türküsü

Aç gapıyı ben geldim ölüyon
Safa geldin hoş geldin yanıyon
Bana da bir yudum su ver ölüyon
Çok uzak yoldan geldim
Sende yanuk bende yanuk
Sular akar boz bulanuk
Eller uyur ben uyanık (Acar, 2007: 56)

Genç Osman Türküsü

Oooof
Genç Osman geliyor alaylı handan
Gılıcingabzası görünmez gandan of of
Bağdat'ın içinde tozdan dumandan
Dumanlar içinde galdı Genç Osman of of
Horazım tavuğum gıdakgıdak
Oooof
Zabah namazında çıktım ben yola
Şaranpol çekilmiş sağ ile sola of of
Kargı işlemezse hasreti pala
Allah Allahdeyüp geçti Genç Osman of of
Horazım tavuğum gıdakgıdak (Acar, 2007: 60)

Eflâni gününün akşamı düğün evine fener asılır ve orasının düğün evi olduğu belli edilir. Gündüz genç kızların düğüne gelmesi ayıptır. Bunun için onlar da akşam gelirler. Asıl eğlenceler de akşam olur. Düğün için tutulan çengiler "*Amani, Aç Kapı, Kaşık Oyunu, Genç Osman, Çatırdağ*" gibi oyunları oynar. (Acar, 2011: 22) Bu gece oğlan tarafında ise ince sazlar ve çalgı takımı ile zurnalar çalınırdı ve hatta kadın oynatırlar, rakı içerler, sabaha kadar eğlenirlerdi. (K.Ş.1)

Salı günü, kasaba düğününün ikinci günüdür ve o gün ikindiye kadar yemek verilir. Yatsıdan sonra ise türküler, eğlenceler başlar. Bu geceye "*sağdıç gecesi*" denir. Sağdıcin başında "*sini çevirme*" yapılır. Bir tepsinin içine yanan mumlar konur ve sağdıcin başında Kâbe'm türküsü eşliğinde çevrilir. Bu gece sağdıç ve kaynanaya "*helosa*" da yapılır. Türkü söyleyen, çalgı çalan kadınlardan iki tanesi ellerini birleştirir, önce sağdıci sonra kaynanayı sıra ile kollarına oturtarak havada hoplatırlar ve bahşiş alana kadar bırakmazlar. (K.Ş. 4)

Helosa Türküsü

İstanbul'dan gelir hekim
Helosahelosa
Hele mele yusayusa hey
Cevahirdir benim yüküm
Helosahelosa
Hele mele yusayusa hey
Kızılbel'den gelir bekmez
Helosahelosa
Hele mele yusayusa hey
Peştemala koysam akmaz
Helosahelosa
Hele mele yusayusa hey
Helosadan (Ataman, 1992: 39)

Çarşamba sabahı kasaba düğününün üçüncü günüdür. Kız tarafı, davetlileri ile birlikte kendileri için özel olarak tutulan hamama yıkanmaya gider. Davul ve zurna ile kız tarafı hamama bırakılır. Gelini hamama "*Kâbe'm*" türküsüyle sokarlar, soyarlar ve yıkarlar. Hamam dönüşü herkes kız evinde toplanır. (K.Ş. 4) Kızı bir odaya kapatırlar ve türkü ile kızı ağlatmaya çalışırlar:

Gelin Ağlatma Türküsü

Ana hamama vardın mı?
Yunduğum yeri gördün mü?
Şimdide kadirimi bildin mi?
Anam gelsin ben varaman
Ağır kolların saraman

Çamaşır yuduğum taşlar
Sizden ayrıldım kardaşlar
Gölgelendiğim ağaçlar
Anam gelsin ben varaman
Ağır kollarım saraman
Abucaabuca hain abuca
Attın beni uçtan uca
Anama yollan bu gece
Anam gelsin ben varaman
Ağır kollarım saraman
Buba pazara vardın mı?
Bana mest pabuç aldın mı?
Şu da kızımın dedin mi?
Verdi beni eloğluna ne deyin saraman
Kıydın bana bubacuğumneyleyin(Akman, 2004: 64)

Kâbe'm

Kâbe'm sana varsam konuk
Kâbe'ye varan hacı olur
Başında altın tacı olur
Hep melekler duacı olur
Canım Kâbe'm varsam sana
Güzel Kâbe'm varsam sana
Kâbe'nün dördtür kapısı
Lâl-ü mercandır yapısı
Canım Kâbe'm varsam sana
Güzel Kâbe'm varsam sana (K.Ş. 4)

Çarşamba gecesi eğlence devam eder, bu gece aynı zamanda kına gecesidir. Evlenme çağına gelmiş bütün kızlar ve ergen oğlan anneleri bu gece evi doldurur. Bir tepsi içine yanan mumlar dizilir ve gelinin başında çevrilir. Buna "*sini çevirme*" denilir. Kalabalık dağılınca yakın hısımlar ile gelinin kınası yakılır.Kınanın Kâbe'den geldiğine inanırlar.Kınayı gelinin sağ ayağına ve eline hiç evlenmemiş bekâr bir kız yakar; sol ayağına ve eline ise evleneli bir yıl geçmemiş olan yeni gelin yakar.Kına türküsü tefle beraber söylenir. (K.Ş. 4-6)

Kına Türküsü

Sallaya sallaya kolum şişti nenni
Kolumdan enteşem düştü nenni
Uyumaz kahpenin pişti nenni
Nenni haşam benim paşam
Yatrayım ak pamuğum nenni (K.Ş. 4)
Yük dibine yerin ettim nenni
Üstüne al halı serdim nenni
Sesin ile sabah ettim nenni
Nenni haşam benim paşam nenni
Yatrayım ak pamuğum nenni
Gelin gınan gutlu olsun nenni
Evde dirliğin datlı olsun nenni
Getirin gına yakalım nenni
Yetmezse azca gatalım
Gelinin halın soralım nenni
Nenni haşam benim paşam
Yatrayım ak pamuğum nenni (Acar, 2007: 239)

Kına gecesinde erkek tarafı da ayrıca düğün yapar.Hatta erkek tarafında asıl eğlencenin yapıldığı gündür diyebiliriz. Safranbolu köklü bir seymenlik geleneğine sahiptir. Safranbolu bölgesinde seymenlik; düğünlerde, bayram ve şenlik günlerinde, silahlar kuşanarak, özel kılıklerle oyunlar yapan efeler topluluğudur. Musiki eşliğinde eğlenceler, oyunlar, güreş tutma, cirit atma gibi eğlencelerin önemli bir unsurudur. Seymen başı damattan bahşiş almadan sofradan yemek yemez, seymen başı ocak başına oturtturulur ve onun emri ile türküler söylenir, eğlenceler başlar. (Ataman, 1992: 75-81)

Perşembe sabahı kasaba düğünlerinde, güvey alayı hamama yıkanmaya gider. Çalgılar eşliğinde gidilir. Güvey içerde yıkanırken kapıda yine çalgı çalar, güvey hamamdan çıkar ve çalgılar eşliğinde döner. (K.Ş. 6)

Perşembe sabahı ayrıca kasaba düğünlerinde gelin alma günüdür. Perşembe sabahı gelini süsler ve giydirirler. Damat hamamdan çıktıktan sonra gelin alma dümbeleği duyulur. Damat gelin evine girince ayakkabısı saklanır. Çeyiz sandığının üstüne gelinin kardeşinin oturması, gelinin odaya kilitlenmesi gibi bahşiş koparmak amacıyla yapılan eylemler atlatıldıktan sonra gelini erkek kardeşi evden çıkarır. Gelinin beline kırmızı kurdeleyi erkek kardeşi bağlar. Gelin ata bindirilir. Gelin alayının en önünde gelin vardır. Gelinin üstünde beyaz çarşaf, kafasında Safranbolu oyalı beyaz örtme vardır. Gelinlik kırmızı cibinliğe sokulur. Gelin alma alayının önünde sadece dümbelek vardır ve sürekli çalar. Kaynana etraftaki kalabalığa elma ve şeker atar. Gelinin sağdıncı, gelin adına en yakın suyun içine bir elma fırlatır. Bu elmayı bulan kişi, elmayı damada verir ve karşılığında bahşiş alır. Damat gerdeğe girdiği zaman bu elmanın yarısını geline yedirir, yarısını da kendi yer. (K.Ş. 6) Sağdıncın elma atma olayı yazılı kaynaktan şu şekilde geçmektedir: Sağdıç içine para konulmuş bir elmayı gelin adına seyircilere atar ve bu elmayı kim kaparsa güveye götürüp teslim ederek bahşiş alır ve yine aynı şekilde güvey gerdeğe girdiği zaman, bu elmanın yarısını geline yedirir yarısını da kendi yer. (Ataman, 1994: 99) Bilindiği üzere elma, Türk kültüründe doğurganlığın ve bereketin sembolüdür.

Gelin alayı oğlan evine gelince gelin hemen koyun postuna bastırılır. Gelinin bir eline Kuran, bir eline bir ibrik su verirler ve gelin suyu döke döke odasına gider, damadı bekler. Özellikle Safranbolu kasaba düğünlerinde gelin tam eve gireceği sırada damadın annesi ve babası güreş tutmaya başlar ve damadın babası hanımına güreşte yenilerek geline; *"bu evde ilk önce kaynananla geçinesin, onun lafı geçer"* mesajını vermiş olur. Kaynana gelinin önünde toprak testi kırar, Kâbe tarafına çürük yumurta fırlatır, gelini Kur'an-ı Kerim'in altından geçirir, kurban kestirilir ve gelin üstünden atlar. (Ataman, 1992: 75-83) Bu sırada damat camiden akşam namazından gelir, kapıda onu bekleyen imamın elini öper ve duasını alarak içeriye girer. Damat gelinin odasına girer ve geline, *"hanemize hoş geldin"* der. Geline adını sorar, gelin adını söylemezse damat geline yüzgörümlüğü verir. Damat duvağı açar ve her ikisi de iki rekât namaz kılar. Ardından gelin ana evinden getirdiği baklavadan alır, bir parçasını kendi yer, bir parçasını da güveye yedirir. Gelin oynarken başının üstüne kaynana tarafından konulan yufka ekmeğini damat alır ve yer. Gelin ve damat yatsı namazından sonra yatar. Cuma sabahı erkenden gelin ve damat yakınlarını dolaşarak el öperler. Gelin ve damat, gerdek gecesi yemiş oldukları baklavadan bir miktar ziyaret ettiği yakınlarına da götürürler. (K.Ş. 6)

Cuma sabahı saat onda gelini süslerler, yüzünü kapatırlar ve baş köşeye oturturlar. Komşular ve akrabalar gelini ve çeyizini görmek için gelirler. Cuma günü *"semet"* günüdür. Herkes toplanınca duvak açma merasimi başlar. Biri eline pişleyec¹⁵ ya da oklavac¹⁶ alır ve duvağın ucundan sarmaya başlayarak gelinin yüzünü açar. Bu duvak açma işlemi sırasında geline yüksek sesle maniyi andıran öğütler söylenir. (K.Ş. 4-5-6)

Duvak açma töreni sırasında geline verilen öğütler şöyledir:

Ezme ezme kapı kapı gezme

Kaynananın gücünü üzme

Kapı açık yatma

Ekmek küpünü açık bırakma

Kutlu olsun kutlu olsun

Evde dirliğin datlı olsun

İki oğlun bi kızın olsun

Ahur akıbetin hayırlı olsun

Bu gelinin adı Fırağ

Ananın evindeki huyu bırak

Sergende elma kocanın cebinden para çalma

Gayınnangın döşegini pattan atma

Anan evinde ederler dolma

Gaynanan gibi homhom olma (K.Ş. 4)

Bu şekilde duvak tamamen açılır, gelin utangaç bir şekilde yere bakar. Böylece duvak açma işlemi biter. Gelin, sağdıçtan başlayarak bütün gelenlerle oynamak zorundadır. Oynan oyun *"mızımız"* oyunudur. Gelin oynarken avuçlarından yere çerez serper. Çerezden herkes kapışır. Damat birden ortaya çıkar ve gelini kaçıtır. Gelin kısa bir süre sonra yalnız başına konukların yanına döner ve konukları uğurlar. Düğün artık

¹⁵ Köylerde ekmek pişirirken kullanılan tahtadan yapılmış yassı bir alet.

¹⁶ Köylerde ekmek yaparken kullanılan tahtadan yapılmış alet (oklava).

bitmiştir, bundan sonra "varma-gelme" âdetleri olur. Evliliğin üçüncü gününde damat ve gelin kız evine yemek yemeğe giderler. O yemekte kız evi damattan bahşiş almadıkça damada kaşık vermezler. (K.Ş. 6-1)

12. Safranbolu Köy Düğünlerinde Birinci Gün ve Diğer Günler

Safranbolu köy düğünleri pazartesi günü "gelin hamamı"yla başlar; salı günü beklenir, çarşamba günü "çeyiz serme" ve akşamına "kına gecesi" yapılır, perşembe günü gelin çıkarılır, cuma günü ise "semet" yapılır, düğün biter. Daha sonrasında ise erkek ve kız tarafı arasında "var-gelme"ler yapılır. (K.Ş. 4)

Kaynak şahıslarımızdan Hanım Acar'ın beyanına göre ise; Safranbolu köylerinde çok eskiden düğünler pazar günü davul zurnanın gelmesiyle başlar ve cuma gününe yani semet gününe kadar devam ederdi. Safranbolu'nun hamam olmayan köylerinde ise düğün çarşamba günü kına gecesiyle başlar, cuma günü biterdi. Çarşamba günü davul zurna köye gelirdi. Bir kişi davul ve zurnayı arkasına alarak bütün köyü ev ev dolaşır, insanları düğüne davet ederdi ve böylece düğün başlamış olurdu. (K.Ş. 5)

Safranbolu köy düğünlerinde pazartesi günü kız tarafı, davetlileri ile birlikte özel olarak tutulan hamama yıkanmaya gider. Hamama girilir ve gelin türküler eşliğinde soyulur. Gelinin başını bir kişi sürekli yıkar, diğerleri ise gelinin etrafında dolanarak "Kâbe'm" türküsünü söylerler. Gelin yıkanıp hamamın göbek taşına oturduktan sonra kız evinin yaptığı dolma, börek, çörek gibi yiyecekler hamamda yenilir. Sabahtan akşama kadar gelin hamamdan çıkmaz. Kadınlar hep birlikte türküler eşliğinde oynar ve hamam tasını çalarak eğlenirler. Hamamdan çıkmadan gelini, görüncesi giydirir. Kız evinde kalabalık tekrar bir araya gelir, istenirse eğlencelere devam edilir. (K.Ş. 4) Bazı köylerde ise salı günü atlara bindirerek gelini kasabaya hamama götürürler. Eskiden gelin alayı hamamdan köye dönerken binici kadınların at oynatıp, silah attığı da olurdu. Gelin, eyeri süslü bir atın üzerinde oturur. Üzerinde işlemeli bir çarşaf, beyaz atkı ve "mahma" denilen yalnız gözü gösteren tepeden tırnağa örtülü bir elbise vardır. Gelinin başında ise altınlı fes bulunur. Çarşamba günü de aynı şekilde güvey hamama gider. Güvey atlarla köyüne dönerken şehirliler iple yolunu keser, güvey kamasıyla bu ipi keserek yoluna devam eder. Eğer ipi kesemezse bahşiş verir. Aynı şekilde güvey hamamdan köyüne döndüğü sırada köylüler iple yolunu keser ve bahşiş almaya çalışırlar. (Ataman, 1994: 107)

Kaynak şahısların verdiği bilgiye göre, salı günü köy düğünlerinde beklenir, sadece yemekler yapılır, bir etkinlik yapılmaz. Çünkü salı gününün uğursuz olduğuna inanılır. (K.Ş. 4-6) Çarşamba günü köy düğünlerinde de güvey hamama gider. (K.Ş. 1)

Çarşamba günü köy düğünlerinde kız tarafında, "kız çeyizi" serilir. Bütün köy kadınları kız evine toplanır, kızın çeyizlerine bakmaya giderler. Sergi gezer gibi kız çeyizi tamamen görülür. Aynı akşam ise, "kına gecesi"dir. Bir tepsi içine yanan mumlar dizilir ve gelinin başında çevrilir. Buna "sini çevirme" denilir. Ardından kına türküsüyle kına yakılır. Kına türküsü tefle beraber söylenir. Tef hayvanın bağırsağı ve derisinden yapılan el yapımı bir çalgı aletidir. Eğlence sırasında tef bulamayan kadınlar tepsilere vurarak, ritim tutarak türküler söylerler. (K.Ş. 4) Köy düğünlerinde oyun çekici ve türkücü kadınlara eğlenceden sonra kız evi birer "örtme"¹⁷ hediye ederdi. Oyun çekici kadınlar ellerine uzun bir sopa alarak oturdukları yerden, kalkıp oynamayan genç kızları dürter ve "hadiin bakalım oynan, gençsiniz" diyerek oyuna kaldırırlardı. (K.Ş. 5) Bu gece yer sofrası kurulur ve büyükçe bir tepsi içinde helva gelir, herkes o tepside helva yer ve yiyen tepsinin içine bir miktar para bırakır. (K.Ş. 1-5)

Safranbolu köy ve kasaba düğünlerinde söylenen türküler benzer olduğundan köy düğünleri kısmında tekrar ele alınmamıştır. Yalnız köy düğünlerinde söylenen türkü havaları kasabalardakine göre daha hareketli bir yapıya sahiptir.

Perşembe günü köy düğünlerinde sabahtan meydana davul, zurna çıkar. Bugün gelin alma günüdür. Köylü, damat evinde toplanır ve hep birlikte kız evine kızı almaya giderler. Damat evinin kadınlarının hepsi gelin almaya at sırtında gider. Safranbolu'da eski köy düğünlerinde at olmadan düğün olmazdı. Gelin almaya muhakkak atla gidilirdi. Damat; evinde kaç tane kadın, kız varsa o kadar at temin etmek zorundaydı. (K.Ş. 3)

Safranbolu köy düğünlerinde eğer damadın babası ya da arkadaşları eğlenceye düşkünse "damat kaçırması" yaparlar. Gelini almaya gelen alayda damat saklanır, ortaya çıkarılmaz. Damadın babası, gelinin babasından çilingir sofrası ister. Gelinin babası kabul etmezse damat babası, "damat yok" der ya da damadın arkadaşları damadı saklayarak, damadın babasından çilingir sofrası sözü isterler ve sözü alınca damadı ortaya çıkarırlar. Erkek tarafı içeri kabul edilir ama gelin ortaya çıkarılmaz. Erkek tarafına ikramlar yapılır ancak damadın oturduğu sofraya kaşık konmaz, kimi akıllı damatlar kaşığını cebinde getirir. Damat içerde otururken damadın sağdıcı damadın ayakkabısına göz kulak olmaya çalışır yoksa damadın ayakkabısı saklanır ve bahşiş alınmadan ortaya çıkarılmaz. Gelin evinde damadı bir odaya kilitlemeye çalışırlar, sağdıc damadın yardımına koşar ve engel olur. Bahşiş alabilmek için gelinin kapısı kilitletlenir ve yine bahşiş için gelinin çeyiz sandığına gelinin kardeşi oturur. Bu engelleri aşan damat, gelini evden çıkarırken kapıda kızın

¹⁷ Başa bağlanan örtünün adı.

babasına başlık teslim edilir. Kız hazır olunca kızın babası oğlan babasına *"alın hayrını görün"* der. Oğlan babası da *"bereket versin"* der ve kızı kırmızı cibinliğe sokarlar. Kızın çeyizleri kağıdı arabasına ya da atların çektiği tekerlekli bir arabaya yüklenir ve kız da arabaya bindirilir. Cibinliğin altına sağdıç ve düğünün aşçı kadını girer, kızı zıfaf gecesi hakkında tembihler. Kızın anası da odaya kapanır ve ağıt yakar. Bazı atlı gelin arabalarına büyükçe bir çember yapılıp ve çember kumaşlarla süslenir, çemberin önüne de gelin oturtulur. Gelin kapıdan çıkınca *"gelin duası"*¹⁸ edilir. Duanın ardından damadın arkadaşları yumurta dizerler ve damada tüfek ile yumurtaları vurdururlar. Eğer yumurtaları vuramazsa damat gelini alamaz. Yumurtaları kıran damat bahşiş dağıtır. Yumurtaları kıran damattan daha fazla bahşiş alabilmek için hemen oracıkta horoz kesip getirirler, damat bahşiş vermemek için *"bunu yemem, bu çiğ"* der. Gelin alayı önündeki imamın dua ve ilahileri ile damat evine doğru hareket eder. (K.Ş. 1)

Dümbelek damat evine gelene kadar susmaz. Gelin cibinlikten çıkarılır ve koyun postuna bastırılır. Gelinin alınuna un sürerler. Gelin eve girmeden küçük bir bebek, gelinin kafasının üzerinde üç kere çevrilir ve kucağına verilir. Gelin eve girerken, damat kendi annesinin bacakları arasından geçer ve öyle evine girer. Bu şekilde kaynana *"bu evde benim sözüm geçer"* mesajını geline vermiş olur. Gelin eve girince kaynana gelinin etrafında dönerek oynamaya başlar ve kendini yere atar. Gelin kendini yere atan kaynanasını kolundan tutar ve kaldırır. Bu oyun üç kez arka arkaya tekrarlanır. Böylece geline kaynanasına bakıp ona hizmet etmesi gerektiği hatırlatılmış olur. Akabinde geline bir ibrik su ve Kur'an-ı Kerim verilerek odasına yollanır. Damat gelin odasına gireceği sırada damadın arkadaşları damadın sırtını yumruklar ve üstüne çürük yumurta fırlatırlar. (K.Ş.1-2-5)

Kaynak şahıslarımızdan Kamil Çalışkan'ın beyanına göre yüksek, tepelik köylerde erkekler evlendikleri kızı ilk kez *"siftah gecesi"*¹⁹ görürlerdi. Kızın beğenilmesi, istenmesi, söz, nişan ve evlilik sırasında gelin ve damat bir araya getirilmezdi. Gelin olacak kız damat adayından gerdek gecesine kadar sürekli kaçardı. (K.Ş.3)

Cuma sabahı saat onda gelini baş köşeye dikerler ve oturmasına müsaade etmezler. Gelinin eli göğsünde, gözleri daima yeredir ve önünde serili bir mendil vardır. Bu duruma *"semet"* derler. Gelin âdeta namaza durmuş gibidir. Gelen komşular gelin görünce oynasın diye türkü tuttursa mutlaka oynamaları gerekir. (K.Ş. 4) Gelin semet gününe gelen konuklarla oyun oynar ve oynarken avuçlarında çerez saçır. Gelin saçtığı çerezlerden birazını toplar ve kaynanasına verir. Kaynana çerezleri evin ambarına koyar. Semete gelen konuklar da gelinin saçtığı çerezleri toplar ve evlerinin ambarlarına koyarlar, bunun bereket getirdiğine inanılır. (Acar, 2007: 68) Ardından takı töreni olur. Yakınlar takıları takar ve kimin ne taktığı da gösterilir. Gelinin yüzü kapatılır ve *"duvak serpmeye"* töreni yapılır. Biri eline pişleyec ya da oklavacalı ve duvağın ucundan sarmaya başlayarak gelinin yüzünü açar. Bu duvak açma işlemi sırasında geline yüksek sesle maniye andıran öğütler söylenir. (K.Ş. 4) Bu bölümde söylenen öğütler kasaba düğünlerindeki semet gününde söylenen öğütlerle aynıdır.

Bu şekilde duvak tamamen açılır, gelin utangaç bir şekilde yere bakar. Duvak serpmeye işlemi biter. Damat aniden ortaya çıkar, gelini kaçıtır ve böylece düğün sona ermiş olur. Sonraki günlerde ise kasaba düğünlerinde görülen *"varma-gelme"*ler aynı şekilde köylerde de uygulanır. Varma-gelme âdetlerinde ilk perşembe kızın annesi damat ve kızını yemeğe davet eder. Hep birlikte sofraya oturulacağı sırada kızın babasına *"damadına ne bağışladın"* diye sorarlar. Kız babası yemeğe oturmadan damada muhakkak bir şey bağışlamalıdır. Durumuna göre damadına bahçe, at, inek, koç ya da dikili bir meyve ağacı bağışlar. Bağışlanan şey damadındır ve kimse damadın izni olmadan o şeye dokunamaz. (K.Ş. 4-6)

Kaynak şahıslarımızdan Hanım Acar evlenme hikâyesini şöyle nakleder:

"12 yaşımıdayken uzak bir köyden beni istediler. Bizim köyün muhtarı aracı olduğundan dolayı beni istemeye gelmişlerdi. Babam uzak olduğu için beni vermedi. Görücülerin getirdiği helva ve bir dürü ekmeği yemedik, 4 gün sonra görücülerin evine geri gönderdik. Çok geçmeden aynı köyün içinden beni istediler. Beni istemeye gelmeden önce ev kedimizi bahane ederek bizim evimize girdiler. O sırada ben hamur yoğuruyordum. Bana baktılar, biraz oturup hemen gittiler. Daha sonra beni istemeye gelmişler, benim haberim yoktu. Ben tarlada harman yerinde iş görüyordum. Eve geldim mutfak bulaşık doluydu. Anneme; 'bu ne bulaşık böyle' dedim. Annemde dedi ki; 'üç sofraya yemek kurdum, senin sözünü verdik şerbetini içtik' dedi. Benim haberim olmadan sözümü kesmişler. 'Bana neden danışmadınız' dedim. Annem; 'kendine güvenmiyor musun' dedi. Anneme karşılık veremedim, kabullendim. Eşimin benden önce bir evliliği olmuştu. İlkokul beşi bitirince ailesi kendisinden beş yaş büyük bir kızla, bahçe işlerinin yapılması için evlendirmişti. Ancak belli bir müddet sonra kız eşimi küçük olduğu için bırakıp kaçmış. Daha sonra beni istediler, sözüm kesilirken beni eşimin halası istemiş. Çok geçmeden nişanımızı taktılar. Nişanda eşimin ailesi bana elbiselik kumaş aldı, kardeşlerime de köylerde ayağa giyilen mes lastiklerden aldılar. Takı olarak ise; 4 tane 22 ayar kalın altın bilezik, yarım reşat altın, 2 tane kaşlı yüzük, bir tane halka yüzük, süslü gerdanlıktı. Evlenene kadar bana takılan hiçbir takıyı

¹⁸ Gelin baba evinden çıkarken yeni kuracağı yuvanın hayırlı olması için hoca tarafından herkes içinde edilen duadır.

¹⁹ Gerdek gecesi

takmadım ve kullanmadım. Kız tarafı olarak eşimin ailesindeki her bireye bohça hazırladık. Bohçaya mintan (gömlek), çorap, fanila, iç çamaşırı, mendil konuldu. Düğünüm hemen olmadı, iki yıl bekledim. Büyük abim evlenmemişti, sıra onundu. Abim sırasını vermeden ben evlenemezdim, geleneğimiz böyleydi, hala böyledir. Büyük abim evlenene kadar iki yıl boyunca nişanlı bekledim. Önceden nişanlılar birbirinden kaçardı, usul ve âdetler böyleydi. Eşim ve ben nişanlıyken iki yıl boyunca aynı köy içinde birbirimizden kaçtık. Bu sırada köyün içinde düğünler olurdu, eşimin ailesi düğünlere beni götürür, orta yerde oynatırlar ve eşimin annesi başımın üstüne elbiselik kumaş bırakır giderdi. Düğün yapılmaya karar verildiğinde aileler bir araya gelerek düğünün planı yapıldı. Düğün olmadan önce eşimin babası benim babama 6 bin lira başlık parası verdi. Başlık parasıyla babam bana demir karyola ve yatak örtüsünü çeyiz olarak aldı. Resmi ve dini nikâhımız yapıldı. Benim düğünümde eğlence, davul olmadı. Köyümüzde düğün olduğunda davul zurna pazar günü gelir cuma gününe kadar eğlenceler sürerdi ama benim düğünüm iki gün sürdü. Ailelerimizin maddi durumları iyi olmadığından dolayı bir hafta kadar süren bir düğün yapamadık. Perşembe günü evimizde bütün köye yemek verdik, sonra beni arabayla almaya geldiler. Ben evden çıkarken kapıda bekleyen bir hoca, yeni kurulan yuvamızın hayırlı olması için dualar etti ve bütün ahali birlikte'âmin' dediler. Ben evden çıkarken üzerimde o gelinlik vardı. O zamanlar köylerde gelinlikler satenden olup renkli boncuk işlemeli kısa elbiselerdi. Elbisenin altında beyaz şalvar, ayağımda beyaz iskarpin ve başımda Safranbolu oyalı beyaz örtme vardı, yüzümde beyaz bir örtü ile kapalıydı. Köyde konvoy yaptılar ve arabayla beni dolaştırdılar. Eşimin evine beni getirdiler. Eve dua ve ilahiler ile girdim. Kaynanam eve girince etrafımda dönerek oynayarak kendini yere attı, ben de elinden tuttum kaldırdım. Kaynanam üç kere aynı şekilde oynayarak kendini yere attı ve ben de her defasında elinden tutup kaldırdım. Kaynanam elime bir ibrik su ve bir Kur'an-ı Kerim vererek odaya gönderdi. İbrikteki suyu döke döke eşim ve bana ayrılan, birlikte yaşayacağımız odaya girdim. Eşim camiye akşam namazını kılmaya gitmişti, ben de üstümdekileri değiştirdim, eşimin ailesiyle yemek yedim, evi topladım, bulaşıkları yıkadım. Yatsı namazını camide cemaatle kıldıktan sonra eşim eve geldi. Cuma sabahı erkenden eşim akrabalara el öpmeye gitti, ben de kalktım hamur yoğurdum, ekmeğe yaptım ve sofrayı kurdum. Sabah saat on gibi üzerime gelinliğimi giydirdiler, çeyizimi eve serdiler ve komşular eve gelmeye başladı. Kaynanam beni başköşeye oturttu, gelenlerle şarkı ve türkü eşliğinde oynadım. Daha sonra kaynanam beni evin avlusunun tam ortasına ayaküstü dikti ve yüzümü örtü ile kapattı. Bir kadın eline pişleyec aldı ve yüzümdeki örtüyü pişlece sararak, bana öğüt verici maniler söyleyerek yüzümü açtı. Semet gününe gelenler etrafımı sarmıştı, takı takmak isteyenler takılarını taktı, annem de bana çerçevesiz tam bir altın taktı. Eşimin ailesi bütün takılarımı zaten nişanımızda takmıştı, semet günü eşimin ailesi başka bir takı takmadı. Gelen misafirlere çerez ve kuruyemişler dağıtıldı. Türkü ve eğlence devam ederken aniden eşim ortaya çıktı, beni elimden tuttuğu gibi odamıza kaçtı. Beş dakika sonra odadan çıktım ve gelen misafirleri uğurladım. Düğünüm böylece bitmiş oldu. Bağ, bahçe işleri ile uğraşmaya başladım. Eşim askere gitti geldi, evlendikten dört yıl sonra eşim vefat etti. Eşimin vefatından sonra beni kayınım ile evlendirmeye çalıştılar. Gelenek ve göreneklerimiz böyleydi; erkek kardeşlerden biri vefat ederse hanımı diğeri ile evlendirilirdi. Ben ve kayınım bu vaziyete dirayetli bir şekilde karşı gelince bizi evlendirmekten vazgeçtiler ve annemin evine geri döndüm. Beş yıl sonra 24 yaşında ikinci evliliğimi yaptım. Safranbolu'nun kasabasına evlendim. İkinci evliliğim araçlar vasıtası ile oldu ve bana bir kat elbise ile bir yüzük taktılar. Ardından resmi ve dini nikâhımız kıyıldı, düğün ve eğlence olmadı."(K.Ş.5)

SONUÇ

Eski Türk düğünlerinde evlilik âdet ve ritüelleri çok çeşitlidir, düğünler çok eğlenceli ve renkli unsurlarla bezelidir. Ancak günümüzdeki düğünler için âdetlerin tamamının yaşatıldığına söylenmesi oldukça güçtür. Teknolojinin ilerlemesi, modern zamanın getirdikleri, insanoğlunun zamanla yarış içinde olması gibi sebeplerden dolayı düğünlerin eskisi gibi günlerce yapılması yada bol oyunlu ve bol eğlenceli geçmesi söz konusu olamamaktadır. Safranbolu kasaba ve köy düğünleri için de aynı durum söz konusudur.

Günümüzde Safranbolu köy ve kasabalarında gençler birbirlerini severek ya da görücü usulü dediğimiz, itimat edilen kişilerin tavsiyesi üzerine evlilikler yapmaktadırlar. Yine süreç kız isteme, söz, nişan ve düğün şeklinde olup; genellikle düğünler bir gün içinde, kapalı bir salonda, müzikli ses sistemleri eşliğinde, kadınlı erkekli karşılıklı oyun havaları ile oynanarak geçmektedir. Düğünün sonunda ise takı töreni yapılır ve araçlarla oluşturulan konvoy eşliğinde gelin ve damat yeni evlerine uğurlanır.

Gelenekte her ne kadar büyük değişimler yaşanmış olsa da, Safranbolu düğün âdetlerinden, özellikle de gelinin damat evine getirildiğinde uygulanan âdetlerin bir kısmı, gelin ve damat için edilen dualar, sağdıçların işlevi, damat ve gelin tarafının birbirine hazırladığı bohçalar, çeyiz serme ve gösterme, damadın nişanlısına kurbanlık koç alması, gelinin annesinin süt parası istemesi gibi âdetler günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Safranbolu düğünlerinde uygulanan âdetler zaman içinde değişikliğe uğramış olsa da, temelde Türk kültüründe hâkim olan evliliğe bakış açısı; yani saygı, sevgi, beraberlik ve evliliğin kutsal kabul edilmesi gibi değerler günümüzde hala aynıdır.

KAYNAKÇA

ACAR, Mustafa (2007). Safranbolu Folkloru 1 / Safranbolu Düğünleri, Ankara: TDV Yayınları.

- ACAR, Mustafa (2011). *Karabük Safranbolu Folkloru*, Ankara: Anıt Matbaa.
- AKMAN, Eyüp (2004). *Safranbolu Folklorundan Örnekler*, Ankara: Gazi Kitapevi.
- ATAMAN, Sadi Yaver (1992). *Eski Türk Düğünleri ve Evlenme Rit'leri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ATAMAN, Sadi Yaver (1994). *Eski Safranbolu Hayatı*, İstanbul: Canyigit Grafik.
- BEŞE, M. Enver (1938). "Safranbolu'da Bir Köylünün Hayatı 1", *Halk Bilgisi Haberleri Dergisi*, İstanbul: Burhaneddin Basımevi, Yıl:8, S.85, s.106-110.
- ERGİN, Ö; AKÇIN, H; KARAKIŞ, S; ŞAHİN, H (2005). *Geleneksel Safranbolu Mimarisinin Kayıt Altına Alınmasına Yönelik CBS Uygulaması: Safranbis*, Ankara: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 28 Mart - 1 Nisan 2005.

SÖZLÜ KAYNAKLAR

- K.Ş. 1:** Bahri Kadir Oral, 51, Fırıncı, Ortaokuldan Terk, Safranbolu.
- K.Ş. 2:** Emine Oral, 46, Ev Hanımı, İlkokul Mezunu, Kastamonu (Safranbolu köyüne gelin olarak gelmiş)
- K.Ş. 3:** Kamil Çalışkan, 83, Çiftçi, Okuma-Yazma Bilmiyor, Safranbolu.
- K.Ş. 4:** Ümran Sanık, 60, Ev Hanımı, İlkokul Mezunu, Safranbolu.
- K.Ş. 5:** Hanım Acar, 65, Ev Hanımı, İlkokul Üçten Terk, Safranbolu.
- K.Ş. 6:** Hamdi Acar, 75, Demir Çelik İşçisi, İlkokul Mezunu, Safranbolu.